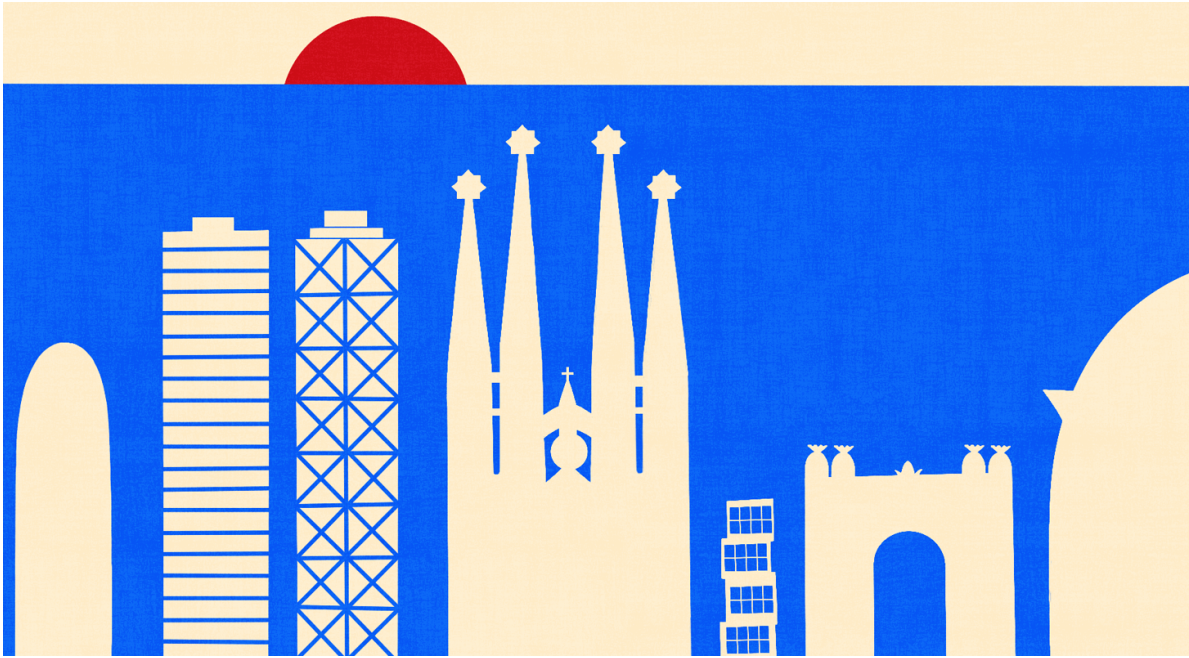

GOVERNANÇA I CIUTADANIA A L'ESPAI EUROMEDITERRANI

Una visió per un projecte Mediterrani compartit

Elisabet Nebreda

Il·lustració de [Carole Hénaff](#)

“Ni els peixos s’atrevirien a nedar pel mar [mediterrani] sense mostrar la divisa dels reis catalans”, proclamà l’almirall Corral Llança, segons la Crònica de Ramon Muntaner. Una frase que recull l’etern vincle entre Catalunya i la Mediterrània. Un fil roig que s’endinsa en la nit de la història i que avui volem relançar amb la mirada al futur.

Efectivament la idea de la Mediterrània és un tret característic de Catalunya que tradicionalment ha actuat com a valor afegit de la seva projecció exterior. Evocada com a referència històrica, la mediterraneïtat a Catalunya s’ha identificat també i sobretot amb els intercanvis, tant comercials com culturals, emmarcats en contextos polítics i geogràfics complexos i canviants.

Per Catalunya, l’associació euromediterrània sorgida de la declaració de Barcelona ara fa vint-i-cinc anys ha sigut un element central de la seva projecció exterior. Per altra banda, la pertinença a la Unió Europea ens ha permès compartir un projecte que ofereix el valor afegit del veïnatge i l’associació: una relació entre iguals en un espai mediterrani de cooperació i de partenariat.

L'Estratègia MedCat 2030 sorgeix com una eina amb visió de futur per reafirmar el compromís plenament europeista i mediterrani i prioritzar l'enfortiment de les relacions i l'intercanvi de coneixements entre les dues ribes de la Mediterrània

I encara en el marc europeu, Catalunya ha reivindicat un sud d'Europa innovador que lluny de ser perifèric, és un espai emergent de competitivitat al continent. I per fer-ho ha impulsat aliances i xarxes en el seu entorn proper de la Mediterrània occidental.

Des del Govern de Catalunya, hem entès que per tal de desplegar una estratègia global a la regió és necessari dotar-se d'instruments que s'adaptin a la realitat d'aquest context. Per això, des de la Secretaria d'Acció Exterior i de la Unió Europea hem volgut bastir una estratègia pluriennal que marqui una visió i una línia de treball vers aquesta regió i que incorpori les bases per una política exterior inclusiva, intercultural, sostenible i feminista. L'Estratègia mediterrània de Catalunya, MedCat 2030 impulsada pel Govern, sorgeix d'aquest context com a una eina amb visió de futur en la que no només reafirmem el nostre compromís plenament europeista i mediterrani, sinó que a més prioritzem l'enfortiment de les relacions i l'intercanvi del coneixements entre les societats d'ambdues ribes de la Mediterrània.

Estratègia mediterrània de Catalunya

La necessitat d'una acció decidida en aquest àmbit ve donada, en primer lloc, per les oportunitats socials, culturals i econòmiques que suposa. Algunes dades rellevants que ho evidencien: Un 21% del total de residents estrangers a Catalunya provenen de la riba sud de la Mediterrània; la Mediterrània representa un 28% de la totalitat de la cooperació catalana al món. Gairebé un 25% de la mobilitat universitària té com a origen un país mediterrani, si bé la majoria és a països de la riba nord. Actualment una trentena de centres, institucions internacionals i xarxes dedicades exclusivament a la Mediterrània tenen seu a Catalunya. Així mateix, les relacions amb la Mediterrània representen el 32,7% del comerç exterior a Catalunya, amb sectors com l'agroalimentari, on Catalunya ha exportat en els últims anys un 25% més del que importa de tota la Mediterrània. Amb Barcelona com el port més important en volum de passatgers, Catalunya és el hub logístic intermodal més gran del sud d'Europa, i la regió representa un 28% del total del volum gestionat als ports catalans.

La Mediterrània també ha de fer front a reptes globals de primera magnitud i això propicia una acció exterior orientada a bastir partenariats a llarg termini que ens permetin donar una resposta als desafiaments socials, humanitaris, ambientals, polítics i econòmics que afecten la regió. Per abordar aquesta dimensió global, un dels eixos fonamentals de l'estratègia mediterrània és el compromís.

Un compromís cap a l'establiment d'un model regional que sigui contrapunt de la

“Mediterrània frontera” que crea desafeccions dins l’Europa fortalesa. Pensem en l’actiu d’una societat catalana cada cop més enriquida per la seva diversitat i amb gran implicació cívica, en la que afloren els valors de l’intercanvi, l’acollida i la interculturalitat com a trets mediterranis per Europa. En un moment d’auge dels discursos xenòfobs i extremistes, creiem en una narrativa mediterrània vinculada al concepte de diversitat, ciutadania i diàleg.

El Govern de Catalunya vol apostar i integrar les polítiques de gènere en la seva acció exterior mediterrània, entenent que la joventut i les dones han d’esdevenir actors clau i motors de canvi per pal·liar les desigualtats actuals

La prioritat de fomentar relacions sòlides i eficaces amb els països veïns de la Mediterrània sud i est passa per l’objectiu de promoure canvis que reverteixin en una transformació profunda de la regió. Després de l’onada de mobilitzacions populars que la riba sud ha experimentat des del 2011, cal tenir ben present el valor del dinamisme innegable de molts actors socials, econòmics i culturals de la riba sud que, amb el seu impuls, estan aconseguint obrir debats sobre qüestions lligades a la llibertat, la participació o el gènere, entre d’altres.

Per això, el Govern de Catalunya vol apostar i integrar les polítiques de gènere en la seva acció exterior mediterrània, entenent que la joventut i les dones han d’esdevenir actors clau i motors de canvi per pal·liar les desigualtats actuals. Així mateix, les actuacions previstes en les línies projectades en els plans d’acció serviran per donar a conèixer i promoure l’intercanvi de bones pràctiques i polítiques de gènere en els àmbits identificats com a rellevants.

Visió renovada

Aquests actors ens demanen un compromís en aquest espai geogràfic, cultural i econòmic compartit, amb una associació que aporti respostes als desafiaments de fons plantejats per les societats d’aquesta conca. Per Catalunya, la idea d’una ciutadania mediterrània resulta clau per tornar a posar a l’agenda política la qüestió dels drets i les llibertats i els reptes compartits. En aquest context, l’esperit europeu i mediterrani de Catalunya pot esdevenir un estímul per contribuir precisament a què la Mediterrània jugui un paper central en les demandes de les societats del sud de la Conca.

Catalunya no només ocupa un espai físic a la Mediterrània sinó que és mediterrània i, en aquest sentit, un segon eix de la seva estratègia és l’impuls d’una visió renovada de les polítiques europees a la regió.

Des de la nostra condició de Sud d’Europa, compartim amb els nostres veïns meridionals

aquells reptes derivats de la seva situació perifèrica i que sobretot afecten als aspectes de la connectivitat, la cohesió dels seus territoris, la sostenibilitat del model productiu i a sectors clau en competitivitat com el model turístic i l'agroalimentari.

No podem oblidar, però, que aquest veïnatge amb els països de la riba sud fa que patim de forma més pròxima i amb la màxima cruïra les conseqüències de la vergonyosa insolidaritat dels Estats membres de la Unió Europea en matèria de migració i asil. Un egoisme que està convertint el nostre mar en la tomba de milers de persones que fugen de la fam, de les guerres, de les persecucions en els seus països o que senzillament volen un futur millor per a ells i les seves famílies. No podem ignorar els crits d'ajuda de milers d'éssers humans que el remor de les ones ha silenciats per sempre. Urgeix una política migratòria i d'asil comuna que posi la solidaritat, la seguretat, el respecte als drets humans i sobretot, les persones, al centre de tot.

La diversitat i proximitat geogràfica del sud d'Europa afavoreix el desplegament d'innovacions tecnològiques i digitals en àrees clau com la salut, la mobilitat, l'educació o l'economia blava

En el marc de la cooperació territorial, i tot i la complexitat del que podem anomenar "arc mediterrani europeu", cal subratllar l'interès que aquesta suscita entre les regions del sud d'Europa, esperonades per uns programes europeus que aspiren a treballar els àmbits de la cohesió, la sostenibilitat i la competitivitat. Per això, amb l'estratègia MEDCAT 2030 volem posar de relleu la incidència positiva que aquest espai meridional pot aportar en la construcció del projecte europeu si treu profit de les seves potencialitats i fomenta, per exemple, models d'innovació social que apostin per una cogestió responsable i sostenible dels recursos com a motor per a un desenvolupament més sostenible i inclusiu de tota la conca. La diversitat i proximitat geogràfica del sud d'Europa afavoreixen també al desplegament d'innovacions tecnològiques i digitals centrades en els ciutadans en àrees clau com la salut, la mobilitat, l'administració pública, l'educació o l'economia blava.

La Mediterrània europea conforma un espai de relacions entre les xarxes d'actors multinivell, que configuren un entramat potenciador de sinergies i aliances euroregionals. Per a Catalunya és fonamental bastir una estratègia coherent a Europa que posi en valor aquesta perspectiva territorial diversa i que aprofiti la capacitat dels actors euroregionals i transfronterers per impulsar la cooperació reforçada en àmbits sectorials claus.

Amb tot, una condició necessària per beneficiar-se d'aquestes potencialitats és la consolidació d'un espai integrat i inclusiu de creixement que aposti pel policentrisme i que es beneficiï de la infraestructura i la dotació tecnològica de les ciutats i territoris intel·ligents. Des de Catalunya apostem per posar en valor les sinergies existents promogudes a través de les xarxes i treballar en estructures multinivell que aportin valor afegit.

La recuperació de l'esperit de col·laboració multilateral i multinivell i la cooperació territorial en el marc del treball en xarxes és imprescindible per donar impuls a un desenvolupament obert i inclusiu de l'espai mediterrani, especialment de l'occidental. El reforçament dels programes de cooperació territorial euromediterranis i el progressiu establiment d'una macroregió amb visió de conca reforçaria aquest enfocament integrat. Des de Catalunya volem desplegar una activitat de rellevància a través de la participació activa en les xarxes euroregionals, transfrontereres i transnacionals en les quals participem.

Cal recordar, per exemple, pel que fa a l'àmbit transfronterer, que Catalunya és membre de la Comunitat de Treball dels Pirineus (CTP) juntament amb les regions pirinenques espanyoles i franceses. Catalunya també ha contribuït activament en el desplegament de l'Euroregió Pirineus Mediterrània, una àrea de cooperació reforçada juntament amb Occitània i les Illes Balears. En la dimensió d'incidència europea, treballem activament en la Conferència de Regions Perifèriques i Marítimes i la seva Comissió Intermediterrània (CIM-CRPM). Així mateix donem suport a una plataforma de xarxes única: l'Aliança per la Cooperació a la Mediterrània, impulsada per la CRPM, l'Euroregió Pirineus Mediterrània, Medcities, Arc Llatí i l'Euroregió Adriàtica-Jònica.

En definitiva, i com a tercer eix de l'estratègia mediterrània, posem en relleu les aliances per aportar visibilitat, incentivar les relacions i els intercanvis i projectar i acostar la Mediterrània a la societat catalana. Amb l'aprovació d'aquesta estratègia a llarg termini, el Govern pretén aportar la seva contribució a una comunitat mediterrània dinàmica que lluny de ser un ideal abstracte, defineix les oportunitats i avança amb projectes. D'aquí ve la voluntat d'intensificar els instruments que promoguin l'intercanvi i la reciprocitat a una i altra riba, així com a escala de la Mediterrània occidental i el Llevant.

És imprescindible recuperar l'esperit de col·laboració multilateral i multinivell i la cooperació territorial per donar impuls a un desenvolupament obert i inclusiu de l'espai mediterrani

Així doncs, ens proposem situar Catalunya com a hub mediterrani. Volem posicionar Catalunya i Barcelona com a actors compromesos amb la transformació de la regió, promovent la instal·lació a Catalunya de massa crítica en l'àmbit mediterrani (centres de recerca i anàlisi), de xarxes i d'associacions i institucions, i propiciant que es creï un ecosistema d'entitats interconnectades que creïn aliances i actuïn conjuntament per tal de propiciar un canvi transformador de la regió. Volem reforçar la presència institucional i promoure els intercanvis institucionals, econòmics, culturals i entre associacions i entitats de la societat civil per millorar el coneixement mutu i compartir experiències innovadores amb els actors de la riba sud.

Conclusions

Per finalitzar, vull destacar una cosa a la que no hi he fet referència explícita, però que si us hi fixeu, ha estat present al llarg de tota aquesta exposició quan parlava de cooperació, de gènere, d'impuls econòmic, medi ambient, educació, promoció de xarxes i cooperació. I és que quan parlem de l'Estratègia MEDCAT 2030, estem parlant també de l'Agenda 2030 i dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) marcats per les Nacions Unides. Uns objectius amb els que el Govern de la Generalitat estem plenament compromesos.

A la regió mediterrània, la implementació dels ODS és particularment necessària, ja que aquesta zona experimenta dificultats polítiques, econòmiques, socials i ambientals cròniques. L'Agenda 2030 de l'ONU constitueix una oportunitat única per millorar el benestar, la inclusió, la pau i la seguretat de les comunitats i territoris mediterranis. L'enfocament transversal en la manera de treballar i de relacionar tots els àmbits d'actuació que conformen aquesta agenda mundial és particularment útil per afrontar els diversos reptes comuns als quals s'enfronten tots els països de la regió: proporciona l'oportunitat d'obrir espais per a la interacció i una millor cooperació entre les dues ribes del Mediterrani.

Desafiaments globals com l'emergència climàtica, les profundes desigualtats, les pandèmies mundials o les guerres de llarga durada no poden ser excuses per l'autoritarisme creixent ni per receptes estatals individuals. Aquests reptes compartits han de fer néixer un nou sistema de governança global basat en la cooperació multilateral que posi al centre de tot les persones i el planeta.

L'agenda 2030 és un full de ruta per un futur millor, però les velles estructures i formes de govern no ens portaran a un lloc nou. Per complir els Objectius de Desenvolupament Sostenible hem de posar una cadira a la taula de presa de decisions mundials pels governs locals i regionals, ja que són els més propers i millor coneixen les persones i territoris que representen. Construir un món millor, començant pel que ens envolta i pel nostre espai immediat, com és la Mediterrània, és un deure que tenim amb nosaltres mateixos, i amb les properes generacions.

Elisabet Nebreda

Elisabet Nebreda és secretària d'Acció Exterior i de la Unió Europea del Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència de la Generalitat de Catalunya. És llicenciada en Dret per la Universitat Pompeu Fabra i té un Màster en Relacions Internacionals per la Universitat de Nottingham i un postgrau en Dret de la Unió Europea per la Universitat de Barcelona. Abans de la seva etapa a l'administració, va desenvolupar gran part de la seva carrera professional a la consultora GEA - Gabinet Europeu d'Assessorament. Durant el període 2014-2018, va treballar al Parlament Europeu com a assessora del Grup Parlamentari Verds/ALE en qüestions relacionades amb els drets, les llibertats, la justícia i els afers exteriors.